

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMANIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 2825/1909.

Circular

cătră toate oficiile parohiale și cătră învățătorii
gr. or. români din comitatul Aradului.

Asociațiunea meseriașilor și comercianților pentru îmbrăcăminte și Asociațiunea meseriașilor zidari din Arad (Aradi Ruhászati Iparosok és Kereskedők Szövetsége, -- Aradi Építő Iparosok Szövetsége) au trimis tuturor preoților și învățătorilor nostri, circular, prin care îi provoacă să îndemne pe părinți a-și da băieții la industrie și pe cei, ce s'ar însinua, să-i înscrie în blanchetele trimise anume spre acest scop, cari blanchete apoi să le expedieze la adresa Asociațiilor suspomenite.

Cunoscând marea însemnătate a meseriilor și având în vedere faptul, că în conziderarea înmulțirii populațiunii, agricultura nu mai este suficientă pentru propășirea economică a popoului nostru, sprijinim cu toată căldura pornirea prea laudabilă a Asociațiilor susamintite și prin aceasta invităm preoțimea și învățătorimea noastră, ca atât în cadrul predicilor din biserică, cât și la toate ocaziunile, să lumineze poporul nostru asupra însemnătății mari a meseriilor, arătând, că azi un meseriaș, chiar un calfă de meseriaș, este în stare a câștiga zilnic 3—5 coroane și, de după hărnicia sa, fiecare meseriaș poate să-și adune chiar avere, câtă vreme lucrarea pământului nu mai ofere acelaș isvor bogat de câștig, ca mai nainte.

Preoții și învățătorii să erueze pe acei părinți, cari ar avea băieți potriviți pentru meserii și, cercetându-i în persoană, să-i îndemne a-și prenotă băieții la meserii pe blanchetele trimise în acest scop tuturor preoților și învățătorilor nostri, cari blanchete apoi domnii preoți și învățătorii să le trimită la adresa Asociațiilor de sub întrebare la Arad.

Arad, la 25 aprilie (8 mai) 1909.

Ioan I. Papp,
Episcop.

Programa

examenelor dela institutul ped.-teol. gr. or. rom. din Arad.

I. Cursul al IV-lea pedagogic.

Mercuri în 6|19 Maiu să sistează. prelegerile în cursul al IV-lea pedagogic.

Mercuri în 13|26 Maiu orele 8—12 examen din religione, pedagogie, constituție, aritmetică igienă.

3—6 d. a. cant, tipic, muzică.

Joi în 14|27 Maiu orele 8—12 limba română, maghiară, germană, fizică, economie.

Oarele 3 d. a. examene private în curs IV ped. și de gimnastică în curs IV. ped.

II. Examenul scripturistic de cvalificațiune învățătorescă.

Luni 25 Maiu (7 Iunie) orele 8—12 pedagogie; orele 3—7 d. a. limba română.

Mercuri 27 Maiu (9 Iunie) 8—12 l. maghiară;

orele 3 7 d. a. limba germană.

Joi 28 Maiu (10 Iunie) 8—12 geometrie; 3—7 d. a. desemn.

Vineri 29 Maiu (11 Iunie) orele 8—9 a. m. caligrafie;

3 d. a. conferință.

III. Examenele de curs.

Sâmbătă 23 Maiu (5 Iunie) se sistează prelegerile.

Luni 25 Maiu (7 Iunie) dela 8 12 a. m. cant, tipic, muzică în curs I. II. ped. și I. teologic.

Mercuri 27 Maiu (9 Iunie) 8—12 a. m. cant, tipic, muzică în curs III ped. și II teologic.

Joi 28 Maiu (10 Iunie) 8—12 cant și tipic în curs III teologic;

orele 4—6 d. a. gimnastică în curs I—III ped.

Vineri 29 Maiu (11 Iunie) conferință

Sâmbătă 30 Maiu (12 Iunie) 8 12 a. m. curs. I. teol. studiu biblic, teologia fundamentală, economie; orele 3—6 d. a. curs I ped. religione, pedagogie, istorie, geografie, aritmetică.

Luni 1|14 Iunie 8—12 a. m. curs II teol. istoria bis., dogmatică, omiletică, română;

orele 3—6 d. a. c. II ped. religione pedagogie aritmetică, geometrie, istorie naturală, istorie.

Marti 2|15 Iunie 8 12 a. m. curs. III teol. pastorală, exegeză, catihetică, constituție;

orele 3—6 p. m. curs. III ped. religione, pedagogie, istorie, geografie, aritmetică, geometrie.

Mercuri 3|16 Iunie 8—12 a. m. curs. I ped. română, maghiară, germană, istorie naturală, economie; orele 3—6 p. m. curs I teol. istoria bis. română, pedagogie.

Joi 4|17 Iunie 8—12 curs II ped. română, maghiară, germană, geografie, economie;

orele 3—6 p. m. curs II teol. morală, exegeză, pedagogie, economie.

Vineri 5|18 Iunie curs III ped. 8—12 română, maghiară, germană, istorie naturală, fizică, economie; 3—6 d. a. curs III teol. drept canonic, liturgică, economie, igienă.

Sâmbătă 6|19 Iunie conferință profesorală.

Duminică 7|20 Iunie. Te-Deum și distribuirea testimoniilor.

IV. Examenale de calificare învățătoarească.

Luni, Marți, Mercuri, Joi 8|21—11|24 Iunie examenele orale de calificare învățătoarească.

V. Școala de aplicație.

Vineri 12|25 Iunie examen în școala de aplicație.

VI. Examenale private.

Sâmbătă 13|26 Iunie 8—12 a. m. examene private cu pedagogii.

Luni 15|28 Iunie 8 a. m. examene private cu teologii.

Mercuri 17|30 Iunie conferință finală.

Mese studențești.

Cine dintre cei »crescuți la școală« nu-și aduce aminte de traista cu merinde singura însoțitoare a sărăciei și năcazurilor noastre la învățătură. Generații de-a rândul spun aceleași povești ale lipsei, aceleași greutăți de multe ori istovitoare pentru fragezimea și etatea copiilor.

În timpul când corpul omenesc e în cea mai bună dezvoltare, când ar trebui ca copiii să se nutrească mai bine pentru ca să poată presta încordările mari fizice și psihice cerute, când ar trebui să trăiască mai fără griji și să-și concentreze toată puterea pentru luminarea minții, copiii noștri sunt siliți să-și cheltuiască o parte a energiei lor întru câștigarea mijloacelor de traiu, să simtă jugul și cătușile vieții reale, nimicindu-și o parte a visurilor și avânturilor copilărești, (pentru copii ceace e experiența pentru bătrâni) restrângându-se într'un cerc în care creșterea pentru viața socială stagnează, dacă nu se nimicește cu totul în sufletul lor iubirea și vioiciunea care ne-o dă creșterea în societate.

Sanarea acestui rău au încercat să-l îndepărteze înaintașii noștri. Pe lângă școli, mai cu seamă pe lângă acelea, cari erau cu totul în stăpânirea bisericei noastre cum sunt institutele pedagogice și teologice și unele gimnazii sau făcut *internate*, institute de creștere în cari elevii în mod gratuit sau pe lângă o contribuție modestă primeau întreagă întreținerea, o bună conducere și o creștere religioasă. Pe lângă institutul ped.-teol. al diecezei noastre încă este un *alumnou* (internat) care dintre 67 de elevi câți îi are, dă la 37 de inși întreținere în mod gratuit, ear ceilalți pe lângă suma de 300 Cor. primesc toate cele necesare. Cât de mult s'a îmbunătățit prin aceasta traiul viitorilor luminători ai satelor!

Dar pentru elevii institutelor de învățământ, cari nu stau sub nemijlocita administrare a bisericei noastre s'a făcut prea puțin până în timpul prezent. Ici colea dacă s'a ajutat câte un student mai bun fiind primit în vre-o familie sau primind un stipendiu mic. Înainte cu 15 ani s'a făcut primul început. La insistența prezidentei reuniunii femeilor române din Sibiu D-na Maria Cosma, institutul de credit și economii »Albina« a votat 6000 cor. pentru înființarea și susținerea unei mese studențești în care 50 studenți români, dela toate școlile medii din Sibiu, să capete prânz gratuit. Sub conducerea și inspecțiunea membrilor reuniunii fem. rom. »masa studenților« a dat elevilor nu numai ajutor material ci și o creștere socială corespunzătoare firei noastre.

După acest prea bun început, cei din fruntea institutelor noastre de învățământ au cercat fondarea unor astfel de mese. În lipsa celor materiale au început colectări benevole (pentru masa studenților dela gimnaziul comun din Brașov Brad, Blaj etc.) și din interesele fondurilor adunate să dă prânz mai multor studenți.

Noi, cari cunoaștem greutățile și binecuvântările acestor mese, am avea datorința să le sprijinim; ear dacă nu putem să contribuim o anumită sumă să destinăm cel puțin pentru aceasta speșele cari am putea să le înconjurăm. Sunt multe speșe de acestea. Să destinăm pentru acest scop numai speșele ce le-am avea cu felicitările și încă vom avea o sumă destul de considerabilă. Fiecare să trimită celui mai apropiat alumnou sau masă a studenților »*răscumpărarea felicitărilor*«. Ar face un lucru bun și creștinesc, mai practic și mai plăcut.

»Pe binefăcătorii acestor mese — rugăciunea finală a unei mese studențești — pomenește-i Doamne întru împărăția Ta!«

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1909.

Ședința III.

S'a ținut în 7|20 Aprilie 1909, la orele 10 a. m.

Președinte: P. S. Sa părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp; notar: Ioan Georgia.

Nr. 18. Se cetește protocolul ședinței a II-a și se verifică.

Nr. 19. Prezidiul prezintă cererea deputatului dr. Ioan Suci, pentru concediu pe durata întregă a sesiunii:

după ce deputatul dr. Ioan Suciuc încă nu este verificat, cererea se transpune la comisiunea permanentă de verificare

Nr. 20. Pe baza aliniei ultime a §-ului 14 din Regulamentul afacerilor interne ale sinodului eparhial, la propunerea deputatului Vasile Mangra:

sinodul decide alegerea unei comisiuni speciale constătătoare din 12 membrii, căreia i-se vor predă spre studiere și referare afacerile mai importante intrate la sinod.

Nr. 21. În comisiunea specială, instituită prin concluzul sinodal precedent, la propunerea deputatului Vasile Mangra:

se aleg deputații: Augustin Hamsea, Vasile Mangra, Roman R. Ciorogariu, dr. Traian Putici, dr. Nicolae Oncu, Nicolae Zigre, dr. Nestor Oprean, Emanuil Ungurean, Mihail Veliciu, dr. George Popa, Vasile Goldiș și Ioan Russu-Șirianu.

Nr. 22. Urmează la ordinea zilei *referada comisiunii verificătoare* prin raportorul său Dr. Iustin Marșieu.

La propunerea comisiunii:

1. Deputatul din cler Petru Serb din cercul Beliu, întregindu-se ulterior actele electorale cu credenționalul, se verifică.

2. Deputatul dr. Ioan Suciuc din cercul Radna, adnexându-se ulterior la actele electorale și credenționalul, se verifică, totodată la cerere motivată i-se acordă concediu pe durata întregă a sesiunii.

3. Deputații mireni dr. Iosif Gallu și dr. George Adam din cercul electoral Chisătau, fiind actele electorale în ordine, se verifică, enunțându-se luarea în considerare și a protocoalelor dificultate cu ocaziunea scrutinului.

Nr. 23. Urmează *referada comisiunii epitropoști* prin raportorul dr. George Adam.

Se cetește *raportul general al Consistorului din Arad ca senat epitropesc* despre anul 1908, care raport la propunerea comisiunii:

în general și în special se ia la cunoștință afară de punctele, asupra cărora s'au luat concluze speciale, precum urmează.

Nr. 24. Referitor la prevederea afacerilor înmulțite la senatul epitropesc al Consistorului din Arad:

Sinodul avizează Consistorul la executarea concluzului Nr. 16 din 1908, prin care s'a decis aplicarea unui al doilea referent epitropesc în mod provizor.

Nr. 25. Referitor la punctul IV din raportul consistorial, în chestiunea sumelor propuse spre ștergere, sinodul decide:

Ștergerea sumelor, cerută de Consistorul din Arad, nu se încuviințează, ci Consistorul din Arad se îndrumă a încercă din nou încassarea pretenziunilor diecezane, propuse acum spre ștergere, având la proxima sesiune să raporteze, cari pretenziuni sunt absolut neincassabile, arătând și cauzele, pentru care acelea sume nu se pot

încassa și făcând materialicește și în cale disciplinară responsabile toate acelea persoane atârătoare de superioritatea bisericească, cari au contribuit prin întărire sau în orice chip la pierderea vreunei pretenziuni diecezane.

Cu privire la chestiunea deteriorărilor și amortizărilor Consistorul din Arad se avizează a studia această afacere și să prezinte în sesiunea proximală o propunere pozitivă pentru regularea definitivă a detragerilor sub titlul de deteriorare și amortizare a caselor și altor averi imobile, cari aparțin diecezei ori fondurilor diecezane, precum și pentru regularea chestiei de contare a investițiilor și altor reparaturi la edificiile diecezane.

Nr. 26. În legătură cu punctul VII din raportul consistorial referitor la supracenzurarea preliminarilor și socoților din parohii, la propunerea comisiunii:

Sinodul susține concluzul său Nr. 14 din 1908 și invită Consistorul a-l execută cu toată rigoarea având a raportă sinodului despre rezultatul măsurilor luate pentru stricta executare a acelu concluz.

Nr. 27. Se cetește *raportul Consistorului din Arad*, prin care subșterne *socoțile tuturor fondurilor și fundațiilor administrate de acel Consistor în anul 1908*, înfățișând următoarea stare:

I. Fondul general diecezan.

Starea cu finea anului 1907 . . cor.	94938·29
Venitele și intratele anului 1908 „	107189·96
La olaltă . cor.	202128·25
Eșitele și speșele anului 1908 . „	132106·51
Starea la finea anului 1908 . . cor.	70021·74

Sinodul aprobă socoata fondului general diecezan și îndrumă Consistorul din Arad a procede pe cale disciplinară acolo, unde se va constată neglijență la încassarea contribuției de 4 fileri, aparținătoare acestui fond.

II. Fondul instruct al episcopiei arădane.

Starea cu finea anului 1907 . . cor.	13034·83
Intratele și venitele anului 1908 „	654·53
La olaltă . cor.	13688·36
Eșitele și speșele anului 1908 . „	755·50
Starea la finea anului 1908 . . cor.	12933·86

III. Fondul seminarial.

Starea la finea anului 1907 . . cor.	262131·92
Intratele și venitele anului 1908 „	8336·77
La olaltă . . cor.	270468·69
Eșitele și speșele anului 1908 . „	10357·16
Starea cu finea anului 1908 . . cor.	260111·53

IV. Fondul diecezan pentru promovarea culturii religioase.

Starea cu finea anului 1907 . . cor.	93125·94
Intratele și venitele anului 1908 „	3168·43
La olaltă . cor.	96294·37
Eșitele și speșele anului 1908 . „	3139·26
Starea cu finea anului 1908 . . cor.	93155·11

Ședința IV.

S'a ținut în 7/20 Aprilie 1909 la orele 4 d. a.

Președinte: P. S. Sa părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp; notar: Iosif Tărău.

Nr. 28. Se cetește protocolul ședinței III. și se verifică.

Nr. 29. Espirând încredințarea iurisconștilor aleși pe un period de trei ani în procesul, ce îl poartă biserica noastră pentru mănăstiri, se pune la ordinea zilei alegerea din nou alor 3 iurisconșți pentru scopul susindicat.

Se aleg Dr. Nicolae Oncu, Emanuil Ungurianu și Nicolae Zigre.

Nr. 30. Urmează continuarea referadei comisiunei epitropești prin raportorul său Dr. George Adam asupra socoților fondurilor și fundațiunilor administrate la Consistorul din Arad și anume:

XIX. Fondul bisericesc-clerical.

Starea cu finea anului 1907 . . cor. 878935·32
Intratele și venitele anului 1908 „ 63960·46

La olaltă . cor. 942895·78

Eșitele și speșele anului 1908 . „ 63954·42

Starea cu finea anului 1908 . . cor. 878941·36

Între venitele acestui fond la poziția tasului II aflând comisiunea, că venitul acestuia relativ e prea mic, la propunerea comisiunii:

Conzistorul este indrumat să facă îngrigire pentru viitor, ca organele bisericesti să fie cu băgare de samă la purtarea și administrarea corectă a sumelor întrate în folosul acestui tas.

XX. Fondul școlar preparandial și aucta școlară.

Starea cu finea anului 1907 . . cor. 97266·36

Intratele și venitele anului 1908 „ 7299·42

La olaltă . cor. 104556·78

Eșitele și speșele anului 1908 . „ 12985·31

Starea la finea anului 1908 . . cor. 91571·47

XXI. Fundațiunea de știpendii „Balla“.

Starea cu finea anului 1907 . . cor. 32644·57

Intratele și venitele anului 1908 „ 1864·99

La olaltă . cor. 34509·56

Eșitele și speșele anului 1908 . „ 166·80

Starea cu finea anului 1908 . . cor. 34342·76

XXII. Fondul diecezan pentru ajutorarea preoșimei.

Starea cu finea anului 1907 . cor. 1093751·05

Venitele și intratele anului 1908 „ 216900·13

La olaltă . cor. 1310651·18

Eșitele și speșele anului 1908 „ 204400·52

Starea cu finea anului 1908 . cor. 1106250·66

Referitor la administrarea acestui fond la propunerea comisiunii Sinodul decide:

1. Să se introducă la administrațiunea cassei conșistoriale o evidență în regulă, din care să se învedeze, care preot cât a plătit și cu cât este în restanță din taxele prescrise pentru augmentarea acestui fond.

2. Consistorul pe viitor să fie oprit a subtrage venitele sesiunilor vacante și reduce dela menițiunea lor, sau dacă o face, silit de împrejurări, să ceară aprobarea ulterioară dela sinod. Cedarea venitului sesiunii parohiei vacante din Ianova în folosul comunei bisericesti deacolo pe timp de 6 ani, deoarece nu s'a cerut în acest scop aprobarea sinodului eparhial, nu se încuviințează.

XXIII. Depozite de cassă.

Starea cu finea anului 1907 . . cor. 311318·21

Intratele anului 1908 . . . . . „ 133710·37

La olaltă . cor. 445028·58

Eșitele anului 1908 . . . . . „ 17254·19

Starea cu finea anului 1908 . . cor. 427774·39

XXIV. Fondul pentru promovarea despărțirii ierarhice în comunele mixte.

Starea cu finea anului 1907 . . cor. 22684·84

Intratele și venitele anului 1907 „ 42·—

La olaltă . cor. 22726·84

Eșitele și speșele anului 1908 . „ 1206·50

Starea cu finea anului 1908 . . cor. 21520·34

XXV. Pretenziuni dubioase și sub proces, comune cu dieceza Caransebeșului.

Starea cu finea anului 1907 . . cor. 10272·64

Intratele și venitele anului 1908 „ —·—

La olaltă . cor. 10272·64

Eșitele și speșele anului 1908 . „ —·—

Starea cu finea anului 1908 . . cor. 10272·64

XXVI. Intregirea dela stat a dotațiunii preoșilor și capelanilor.

Intregirea dotațiunii preoșilor și a capelanilor s'a primit regulat dela stat și s'a distribuit pe ambele semestre din anul 1908.

Socoșile înaintate Înaltului Guvern sunt aprobate.

XXVII. Fundațiunea Mitra Ungurean pe seama școalei din Timișoara-Fabric.

Starea cu finea anului 1907 . . cor. 7040·20

Intratele și venitele anului 1908 „ 361·20

La olaltă . cor. 7401·40

Eșitele și speșele anului 1908 . „ 194·47

Starea cu finea anului 1908 . . cor. 7206·93

XXVIII. Fundațiunea Ștefan Antonescu din Șiria.

Această fundațiune nici până de prezent nu este inactivată, pentru că nefiind terminată la forurile judecătorești procedura ereditară cu privire la lășământul fundatorului, averea fundațională încă nu s'a predat în administrarea și posesiunea diecezei.

XXIX. Fundațiunea de știpeții a Episcopului Iosif Goldiș.

Starea cu finea anului 1907 . . cor.	29946·55
Intratele și venitele anului 1908 „	2935·80
La olaltă . cor.	32882·35
Eșitele și speșele anului 1908 . „	3128·27
Starea la finea anului 1908 . . cor.	29754·08

De oarece din venitele anuale ale fundațiunii nu se acoper nici interesele după împrumuturile ridicate pentru aranjarea sarcinilor lășământale, până aci nu s'a putut distribui știpeții din fundațiunea aceasta.

XXX. Fundațiunea episcopului Ioan Meșianu pentru ajutorarea bisericilor sărace.

Starea cu finea anului 1907 . . cor.	121991·48
Intratele și venitele anului 1908 „	145524·24
La olaltă . cor.	267515·72
Eșitele și speșele anului 1908 . „	130873·09
Starea la finea anului 1908 . . cor.	136642·63

La tipografia diecezană:

Intratele și venitele anului 1908 cor.	142640·57
Eșitele și speșele anului 1908 . „	131083·63
Venitul curat la finea anului 1908 cor.	11556·94

XXXI. Fundațiunea lui Teodor Feier din Bonțești.

Starea cu finea anului 1907 . . cor.	—
Intratele și venitele anului 1908 „	27314·05
La olaltă . cor.	27314·05
Eșitele și speșele anului 1908 . „	335·—
Starea la finea anului 1908 . . cor.	26979·05

Această fundațiune s'a primit numai în anul 1908 în administrarea consistorului.

XXXII. Depozitul fundațiunii lui Dimtrie F. Negrean din Beiuș.

Starea la finea anului 1907 . . cor.	—
Intratele și venitele anului 1908 „	48134·06
La olaltă . cor.	48134·06
Eșitele și speșele anului 1908 . „	375·—
Starea cu finea anului 1908 . . cor.	47759·06

Sinodul luând la cunoștință starea fondurilor și fundațiunilor administrate de Consistorul din Arad, a-proabă socoșile prezentate și dă Consistorului absolutor pentru anul de gestiune 1908.

Nr. 31. Rapoartele consistorului din Arad despre aceea, că socoșile fundațiunii *Zsiga din Oradea-mare pe anul școlar 1907/8 și ale sfintei mândștiri Hodoș-Bodrog pe anul 1908*, nu le-a putut cenzurâ din motivul, că au intrat prea târziu, la propunerea comisiunei :

se iau la cunoștință și se avizează Consistorul să cenzureze acelea socoși ulterior, având a raportâ la proxima sesiune a Sinodului eparhial.

Nr. 32. Raportul Consistorului din Arad despre *administrarea domeniului diecezan din Cermeiu*, prin care se arată că :

Prețul de cumpărare a fost . . cor, 300207·85
Toate speșele și eșitele până la finea anului 1908 a fost . . „ 31054·32

La olaltă . cor. 331262·17

Toate venitele și încassările până la finea anului 1908 au fost . „ 21327·38

Rămâne suma investită la finea anului 1908 . . . . . cor. 309934·79

Rentabilitatea acestui domeniu se prezintă pe restimpul dela 1 Octomvre 1907 până la 31 Decemvre 1908, adecă pe 5 pătrări de an, pre-cum urmează :

Venitul brut . . . . . cor. 21327·38
Speșele de administrare . . . . . „ 1501·89

Venitul curat . cor. 19825·49

Raportul se ia la cunoștință.

Nr. 33. Raportul consistorului din Arad despre *administrarea domeniului diecezan din Sân-Petru-Sârbesc*, prin care se arată că :

Prețul de cumpărare a fost . . cor. 1215245·72
Toate speșele și ieșitele până la finea anului 1908 . . . . . „ 244009·51

La olaltă . cor. 1459255·23

Toate venitele și intratele până la finea anului 1908 . . . . . „ 97637·35

Rămâne suma investită la finea anului 1908 . . . . . cor. 1361617·88

Raportul se ia la cunoștință.

Nr. 34. Raportul consistorului din Arad despre starea fondului pentru episcopia înființândă în Timișoara, prin care se arată, că

Intratele și venitele în anii 1906, 1907 și 1908 au fost . . . . . cor. 10234·48

Eșitele și speșele în anii 1907 și 1908 . . . . . „ 4·74

Starea cu finea anului 1908 . . cor. 10229·74

se ia la cunoștință cu observarea, că afară de suma arătată mai sus se administrează la cassa Consistorului din Arad și *fundațiunea lui Paul și Anastasia Tempea din Toracul-mare* de 26000 coroane, valoare nominală în diferite acții, creiată tot pentru înființarea episcopiei gr.-or. române din Timișoara. Valoarea de curs a acestor acții este aproape 40000 cor. Fundațiunea nu sporește însă până la anul 1921, pentru că până la acel an, în senzul literelor fundaționale, venitul este cedat prin testatori la rudenii.

Nr. 35. Cererea delegațiunii congresuale pentru despărțirea ierarhică pentru de a i se votâ suma de 2000 cor în speșele procesului pentru mândștiri, la propunerea comisiunii :

se încuviințează și delegațiunii congresuale pentru despărțirea ierarhică i-se votează ca anticupațiune suma de 2000 cor. în speșele procesului pentru mândștiri.

Nr. 36. Rugarea comitetului parohial din Nădlac pentru modificarea instrucțiunii consistoriale Nr. 8591 din 12/25 Decemvre 1901 referitoare la administrarea afacerilor epitropești în parohii, la propunerea comisiunii :

se transpune Conzistorului din Arad cu învătarea să o studieze și la sesiunea proxima să facă sinodului raport asupra acestei cestiuni.

Nr. 37. Consistorul din Arad cere deslășiri asupra modului, cum are să execute concluzul sinodal Nr. 17 din 1908, referitor la cărțile de cont și libelele de depuneri.

Comisiunea ține, că concluzul de sub întrebare este destul de clar și propune a se țineă acel concluz și mai departe în vigoare, iar Consistorul să-l execute întocmai.

La contrapropunerea deputatului Vasilie Goldiș:

Concluzul sinodal Nr. 17 din 1908 se scoate din vigoare.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se ședința proxima pe ziua de 8/21 Aprilie 1909, la oarele 10 a. m., când la ordinea zilei va urmă continuarea referadei comisiunii epitropești și eventual rapoartele altor comisiuni, ședința se ridică la oarele 7 seara.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a V-a dela 8/21 Aprilie 1909.

Ioan I. Papp m. p.

Episcop-președinte.

Iosif Tărău m. p.,

notar sinodal.

Sedința reuniunii învățătorilor ort. rom. a tractului B.-Comloș.

În 31 Martie (13 Aprilie) a. c. s'a ținut adunarea generală a învățat. ort. români din tractul B.-Comloș, în frunța comună Sarafola, nu demult anexată metropoliei noastre.

E o mângăere și mândrie culturală-națională, când acești pioneri ai neamului își depun debutul pe altarul școalei confesionale, dovedind forțe și activitate necontestabilă, sunt la înălțimea chemării lor.

Dovadă, că învățătorii știu să-și prețuească poziția lor este împrejurarea, că reuniunile lor sunt cercetate cu cea mai mare punctualitate. Din 42 membrii au lipsit 8 din cari deja 5 și-au scuzat absența.

În 31 Martie (13 Aprilie) cu trenul de 9 ore, sosesc învățătorii dinspre Vâlcani la gara din Sarafola. Aci, o surprindere din cele mai mișcătoare. Bravii Sarafoleni în cordon de „soldați“, mai încoalea altul de coriști în costume de călușeri, în frunte cu bravul învățator Simeon Andron Galbinescu, primesc învățătorii cu cântări și cu salve. Apoi învățatorul Simeon A. Galbinescu fala Sarafolenilor, prin un discurs remarcabil, bineventează pe dragii săi colegi, iar On. Domn Terențiu Oprean paroh în Cenadul-Sărbese, ca esmis pentru conferința „metodologică“ — în locul M. On. protoprezbiter, carele regretăm se află bolnav — în termini aleși mulțamește D-lui învățator, coriștilor și vrednicului popor, pentru imposanta primire. „Soldații“ țărani cu pușca la umăr și coriștii să'nșiră în banderiu la marș, iar învățătorii așezându-se în trăsurile anume pregătite, pleacă cu toții spre Sarafola. După-ce convoiul triumfal trecuse prin comuna sârbească, un arc plin de cununi așezat cruce'ndrum anunță sosirea învățătorilor între dragii Sarafoleni.

Două trăsuri vestesc sosirea și intrarea în comună, iar când am ajuns la școală „soldații“ fac întimpinarea cu salve din 40 de puști. La școală apoi M. On. paroh I. Stana, întimpină învățătorii, accentuând meritele învățătorilor față de școală, biserică, națiune și patrie; precum și însuflețirea poporului din Sarafola documentată prin prezența alor 2—3000 țărani. D-l paroh T. Oprean de nou mulțamește tuturora, pentru mareața și înălțatoarea primire.

Dela școală toți învățătorii merg la Sf. biserică, spre a asista la rugăciunea chemării Duhului Sânt, pontificând On. Domn T. Oprean, iar răspunsurile le-a dat în cor învățătorii.

Venind de nou la școală, vicepreședintele reuniunii Petru Baran, prin o frumoasă vorbire, salută învățătorii, apoi să cetește lista membrilor și după-ce să constată că membrii prezenți sunt în majoritate desevărsită, declară ședința de deschisă. Vorbirea distinsului vicepreședinte s'a primit cu vii aplauze.

Prezidiul notifică adunării generale, cumcă la adunarea gen. de astăzi suntem onorați cu prezența On. Domn paroh și asesor consistorial Terențiu Oprean a d-lui notar din loc Török a d-lui paroh local I. Stana. Totodată să cetește actul On. Domn inspector regesc, prin care regretă că nu poate fi în mijlocul nostru

Să dă cetire apoi rap. biroului, cassarului și bibliotecarului, cari să transpun comisiunii cenzurătoare, compusă din membrii: I. Popa, Blagoe și Dșra Bogdan.

Urmează predarea prelegerilor practice din limba maghiară, de către învățătorii: Valeriu Sepi pentru cl. I. Damian Tărlai pentru cl. II. Titus Papp pentru cl. III—IV-a și Ioachim Muntean pentru cl. V—VI-a.

Aceste prelegeri au reușit pe deplin, dând dovadă de conștiențiozitatea bravilor nostri învățători. Iuliu Magdu și Valoriu Sepi au mai preles despre dezvoltarea sunetului „i“ și „c“ cu o dibăcie vrednică de toată lauda.

După finirea prelegerilor practice, vicepreședintele reuniunii Petru Baran suspendează ședința pe 15 minute. După pauză urmează critica asupra prelegerilor de model și să votează prelegătorilor mulțamită protocolară, pentru zelul și bunavoință arătată.

Să dă cetire apelului prezidiului reuniunii districtuale în cauza înființându-i convict, iar adunarea generală decide, că suma de 200 cor. pentru convict să o solvească membrii despărțământului, având a solvi fiecare anual 5 cor. iar membrul Atanasiu Lipovan este rugat, ca să formeze un cor model din învățători și cu ocaziunea adunărilor, să aranjeze concerte și sumele incurse, să se solvească la convict.

În cauza diurnelor pentru participarea la adunările învățătoarești, să însărcinează comitetul, a face pașii de lipsă la Ven. Consistoriu, pentru de a decide în cauză; iară pentru procurarea opurilor pe sama bibliotecii, să însărcinează biroul.

Fiind gata comisiunea cenzurătoare, prezintă raportul adunării generale, care-l ia la cunoștință, expunând mulțamită biroului.

Fiind timpul înaintat ședința se ridică la 1 oră. După ridicarea ședinței, toți învățătorii, dimpreună cu inteligența din loc, s'au adunat la masa comună, unde s'au ridicat mai multe toast și anume: pentru Înalt Preasfințitul Domn Episcop, pentru Prea Onor. Domn protoprezb. P. Miulescu ca președintele reuniunii, pentru poporul din Sarafola, mulțamindu-i pentru dragostea arătată față de învățători, indeosebi sau accentuat meritul fără păreche al d-lui inv. Simeon

Andron Galbinescu; apoi s'a mai toastat pentru On. domn T. Oprean ș. a.

Sub tot decursul prânzului „soldații“ — țărani defilau în curte, făcând exerciții militare. În toial măn-cării învățătorimea, sau cum să zic, toată ceata dăscălească, a fost surprinsă de salvele puternice ale dragilor „soldați“ țărani și după bubuitul salvelor, un puternic „să trăiască“ anunță, că în mijlocul dascăliilor se află Ven. Domn Dr. Nestor Oprean avocat, deputat sinodal și asesor consistorial. Ven. Domn Dr. N. Oprean pe lângă toată ocupațiunea, făcu ce făcu. și veni între dascălii săi iubiți. Îi mulțămim din inimă și-i dorim ca mulți, mulți ani să ne vedem împreună! N'a lipsit nici poveștele binevoitoare ale D.-Sale îndemnând la pace și bune moravuri.

Ședința II-a.

Redeschizându-să ședința la 3 ore prezidiul roagă membrii prezenți la alegerea biroului pe restul de 2 ani, de oarece întreg biroul își dase abdicerea.

Adunarea generală nu primește abdicerea și roagă biroul a primi și pe mai departe conducerea.

Adunarea generală hotărăște, că proxima adunare se va ținea în comuna Checia.

Ne mai fiind alte obiecte la ordinea zilei vicepreședintele Petru Baran mulțamește On. paroh local, notarului, d-lor învățători și în termeni foarte mișcători, mulțamește vrednicului popor din Sarafola, pentru prea ospitala primire. Vorbirea de mulțămită a D-lui vicepreședinte e subliniată de freneticele aplauze.

Cu acestea apoi ședința adunării generale se ridică.

On. Domn paroh și asesor consistorial Terentie Oprean, prin o vorbire acomodată declară ședința de deschisă. Notifică membrilor prezenți, intențiunea binevoitoare a Venerabilului Consistoriu, prin ord. conferinței metodologice și accentuiază și aceia, că Prea On. Domn protoprezbiter neputând lua parte la conferință, la însărcinat pe D.-Sa. Vicepreședintele despărțământului D-l Petru Baran, dă cetire actului P. On. Domn protoprezbiter, prin care fostul comisar Dimitrie Boariu notifică, că nu poate lua parte la conferința metodologică, deoarece D.-Sa fiind conducător de cor, nu poate veni a treia zi de Paști, dar nici Mercuri după Paști.

Membrii prezenți își exprimă regretul, cumcă comisarul nu a venit pentru a arăta scăderile ce a observat la examene, căci numai astfel s'ar putea face o concluziune logică, cu privire la demersul învățământului.

Membrul Ioan Popa propune, ca Ven. Consistor să fie rugat, ca pe viitor să nu să mai denumească comisari din alte tracte pentru examene, ci fiecare Domn protoprezbiter să-și iee pe un învățător din tractul său ca comisar, carele apoi să vină cu un raport despre scăderile și înaintările constatate în fiecare școală cu ocaziunea examenelor și să-l aștearnă conferinței metodologice.

Cu acestea să incheie ambele conferințe, votându-se mulțămită atât On. Domn Terentiu Oprean, cât și D-lui vicepreședinte Petru Baran, pentru înțeleapta și binevoitoare conducere.

Unul din cei de față.

Aviz!

Librăria diecezană din Arad, str. Deák Ferenc Nr. 33 este aprovi-

zionată cu **Globul pământului și mașine de comput**, conform ordinului ministerial mai nou, deasemenea cu **hartele și recvizitele** prescrise în legea din anul 1907.

Propise (corecte) de examen, dictando și caligrafie, suta à 1-20 cor. plus 30 fil. porto postal.

CRONICA.

Greșală de tipar în contabilitate. În articolul „*Tipografia noastră*“ din numărul trecut, la sfârșitul alineatului al treilea a apărut următoarele: »a predat-o — anume I. P. S. Sa Ioan Mețianu tipografia — cu o avere de 89.559·40 coroane în bani gata iar restul în casă (12.000 Cor.) instalații tipografice și pretenziuni«, în loc de »a predat-o cu o avere de 89.559·40 Cor. anume 20.000 coroane în bani gata, iar restul în casă (12.000 Cor.) instalații tipografice și pretenziuni«. Culegătorul a sporit dar fundația curat cu 69.559·40 Coroane numărare, Merci!

— Atragem atențiunea la unele schimbări din programul examenelor cursului al IV-lea pedagogic și anume: în loc de Luni 11/24 Maiu și Marți 12/25 Maiu cum s'au publicat în N-rul trecut, examenele se vor ținea Mercuri 13/26 și Joi 14/27 Maiu.

Recunoștințe publice. Comitetul paroh. gr. or. rom. din Chișetău, aduce și pe aceasta cale cea mai profundă mulțămită și recunoștință Onoratei Administrațiuni a librăriei diecezane din Arad, pentru promptitudinea cu carea ne-a servit la comanda unei cărți „Evanghelia“ cu litere s.răbune.

Aspectul exterior al acestei cărți, este un decor în biserica noastră lucrată în atelierul librăriei noastre diecezană, cu multă eleganță, gust și maiu, așa că în proporția modestului preț de 120 cor., alte firme mici pe departe nu ne-ar fi putut satisface în tocmai.

În aprecierea acestui fapt real recomandăm și noi noua librăria diecezană de a fi căutată și sprijinită cu comanda de cătră On. public în multifariile ei resorturi cu cari stă bogat la dispozițiune. *Chișetău* 11 Maiu 1909. Cu distinsă stimă: *Lucian Șepețian*, paroh.

— În numele comunei bis. gr. or. din Mănăstur pprezbiteratul Belințului, îmi exprim și pe această cale mulțămita publică Mult Onor. institut de credit și economii „*Timișana*“ din Timișoara pentru ajutorul de 50 cor. zic cincizeci coroane, ce au binevoit a ne da la școala noastră confesională pentru procurarea recvizitelor de învățământ. *Mănăstur*, la 24 Aprilie (7 Maiu) 1909. *George Iancovicu*, paroh.

Concurs.

În urma dispozițiunilor Ven. Consistor de Nr. 1832/909 prin aceasta să escrie concurs din oficiu pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți-cantorale din *Crocna* cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „*Biserica și Școala*“.

Emolumentele sunt: 1. Salar în bani gata 357 cor. 64 fil. 2. În naturale 12 htl, grâu și 12 htl. cucu-

ruz prețuite în 276 cor. 3. Lemne focali pentru învățător numai 10 stângeni în valoare de 240 cor. 4. 10 jugheri 1400 □. pământ arător și fânaț de după care dările publice va avea să le solvească învățătorul. 5. Spese de conferință inv. 20 cor. 6. Scripturistică inv. 6 cor. 7. Pentru cantorat 10 cor. 8. Cortel cu grădina 600 □ stângeni grajd, colnă, cocină pentru porci. De încălzitul salei de învățământ să va îngriji comuna.

Alegândul va avea să îndeplinească și să conducă cântările bis. și a instrua pe școlari în cântările rituale deci vor fi preferiți cari pot dovedi că sunt în stare a înființa și conduce cor bisericesc.

Doritorii de a ocupa acest post să avizează ca recursurile lor instruite cu toate documentele prescise în „Regulament“, și adresate comitetului parohial din Crocna să le trimită oficiului protoprezviterului în Nagyhalmany. Totodată sunt poftiți a se prezenta în termen regulamentar în sf. biserică din Crocna spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic făcându-se cunoscut poporului.

Hălmagiu la 18 April (1 Maiu) 1909.

Cornel Lazar,
protoprezv. insp. școlar.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de învățătoare dela școala de fete gr. or. română din *Măderat*, să deschide concurs, cu termen de alegere de *30 zile* dela prima publicare, pe lângă următoarele emolumente: 1. Bani gata 400 cor. 2. Venitul după $\frac{1}{4}$ sesiune pământ 260 cor. 3. 12 metri lemne 120 cor. 4. Spese pentru conferință 20 cor. 5. Pentru cortel 80 cor. Suma: 880 cor. Pentru scripturistică, încălzitul și curățitul școalei să îngrijește comuna bisericească. Conform hotărârii precedente a comitetului parohial salariul conform legii se va întregi numai cu începutul dela 1 Septembrie 1910.

Recursurile ajustate regulamentar și adresat comitetului parohial din Măderat, sunt a să înainta oficiului protoprezbiteral din Șiria (Világos) în termenul indicat, având recurentele a se prezenta în vre-o Duminică ori sărbătoare în sfânta biserică din loc.

Dat din ședința comitetului parohial din Măderat, ținută la 13 Aprilie st. n. 1909.

Ioan Morariu,
pres. comit. par.

Pavel Siiartău
not. com. par.

În conțelegere cu: *Mihail Lucața*, protoprezbiter insp. școlar confesional.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza incuviințării Venerabilului Consistoriu gr. or. rom. eparhial orădan cu dattul 17/30 Aprilie 1909, Nr. 1060 epitr., se publică licitațiune minuendă pentru edificarea din nou a sf. biserici din comuna *Ucuriș* (Ökörös, ottul Bihor) pprezbiteratul Beliului.

Licitațiunea se va efectui la *19/31 Maiu* c. adeva a 2-a zi de Rusalii în sala școalei din loc.

Conform preliminarului de spese aprobat deja prețul de exlamare e 14011 cor. 46 fileri.

Vadiul de 10% are să se depună de licitanți în bani gata, ori în hârtii de valoare acceptabile cu observarea că comuna bisericească își rezervă dreptul de a da edificarea acelui concurent, în care va avea mai mare încredere.

Reflectanții nu pot pretinde dela comuna bisericească nici un fel de spese ori viatic pentru participarea la licitațiune; iar planul edificării și proiectul de spese îl pot privi la oficiul parohial din loc.

Ucuriș la 26 Aprilie (9 Maiu) 1909.

Comitetul parohial.

—□—

1—3

Pe baza incuviințării Venerabilului Consistoriu diecezan din Arad de sub Nr. 4511/1908 să publică licitațiune minuendă pentru repararea sf. biserici din comuna *Murány* (Murani) protoprezb. Timișorii.

Licitațiunea se va ține în *3/16 Maiu* a. c. la 2 ore d. a. în școala confesională din loc.

Prețul de exlamare — conform preliminarului de spese aprobat — este de 1169 cor. 60 fil.

Licitanții au să depună în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile, vadiu de 10% din prețul de exlamare.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de a da lucrarea acelui reflectant, în care va avea mai mare încredere.

Proiectul de spese, precum și condițiunile de licitațiune să pot vedea la oficiul parohial din loc.

Reflectanții nu pot pretinde nici un fel de spese pentru participarea la licitațiune.

Murány (Murani) la 12/25 Aprilie 1909.

Comitetul parohial.

Cu consenzul protoprezbiterului: *Dr. Tr. Putici.*

—□—

3—3

➡ **Compactor român în Arad** ➡

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt
tot soiul de lucrări, atingătoare de
aceasta branșe.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.

45

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Mare depozit în ornate, recvizite bisericesti și anume:

ORNATE (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericeii ortodoxe române,
♦ dela 50—1000 Coroane. ♦

POTIRE de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela
♦ 30 până la 200 Coroane. ♦

CRUCI pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela 4—100 Cor.

CĂDELNIȚE de bronz și argint dela 15—100 Coroane

CANDELE de argint dela
♦ 15 până la 100 Coroane. ♦

DISC cu stea de bronz și aur, dela 8 până la 50 Cor.

LITIER de tinichea și argint dela 15 până la 100 Cor.

CUTIE pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, 30 Coroane.

ICOANE pictate pe pânză în diferite culori și mărimi, dela 8 până la 100 Coroane.

PRAZNICARE pe lemn ori tinichea dela 8—50 Cor.

EVANGHELIA cu litere latine și cirile legate mai simplu dela 20—40 Cor., în legătură mai fină 50—150 Cor.

APOSTOL, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Molitvelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre. La dorință servim la moment cu informațiuni ♦ și deslușiri mai detaliate. ♦

Cu stimă:

LIBRĂRIA DIECEZANĂ